

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Логопедичний супровід дитини раннього віку з
коморбідними порушеннями
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма «Логопедія. Спеціальна психологія»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Синиця Аліна Олександрівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/synytsia-alina-oleksandrivna/
Контактний тел.	+380992285921
Е-mail викладача:	alina_starceva@ukr.net
Графік консультацій	з 9.00 до 18.00 понеділок - п'ятниця

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
5/150	20	20	110	залік

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: логопедичний супровід, дитина раннього віку з коморбідними порушеннями, міжгалузевий підхід, синергія, міжгалужева комплексна програма, дизайн логопедичного супроводу, методика ранньої логоінтервенції, логопедизація простору.

Мета та предмет курсу: Метою викладання навчальної дисципліни «Логопедичний супровід дитини раннього віку з коморбідними порушеннями» є формування у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня глибокого розуміння теоретико-методичних основ забезпечення логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями, озброєння їх ефективними методами вивчення особливостей дитини з коморбідними порушенням, визначення рівня логокорекційно-просвітницької культури батьків цих дітей, та встановлення рівня взаємодії фахівців з різних галузей. Ознайомлення та опанування здобувачами методами та прийомами для створення логопедизованого простору

розвитку дитини раннього віку з коморбідними порушеннями використовуючи сучасні форми, методи та прийоми роботи з такою дитиною.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та **СК-3.** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності інклюзивної освіти.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із коморбідним порушенням .

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний(логопедичний) супровід дітей з коморбідним порушенням в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з коморбідним порушенням з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Логопедичний супровід у систематиці наукових понять.

Тема 1. Логопедичний супровід у систематиці наукових понять. Поняття «логопедичний супровід». Основна мета, завдання логопедичного супроводу. Роль логопедичного супроводу у системі медико-логопедичного простору. Нормативно-правова база забезпечення логопедичної допомоги в Україні. Історія становлення логопедичного супроводу у сучасній спеціальній освіті.

Тема 2. Сучасний стан теорії та практики логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Актуальність логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням. Поняття «Логопедичний супровід дитини раннього віку з коморбідним порушенням» визначення, основна мета, теоретико-методологічні засади. Бар'єри на шляху впровадження логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням. Роль міжгалузевої взаємодії при організації та здійсненні логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням. Концептуальні засади організації та забезпечення логопедичного супроводу дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Змістовий модуль 2. Теоретико-методичні засади уявлень про коморбідне порушення у розвитку дітей раннього віку.

Тема 3. Поняття про коморбідне порушення. Поняття про коморбідне порушення медичний аспект. Причини порушеного розвитку у дітей до 3-х років. Групи дітей з коморбідними

порушеннями. Характеристика типологічних труднощів дітей раннього віку з коморбідним порушенням. Структура коморбідного порушення у розвитку дітей раннього віку. Модель поетапного розвитку вищих психічних функцій (М. Вільямс та С. Шеленбергер).

Тема 4. Особливості розвитку дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Характеристика основних закономірностей розвитку при нормі та порушеному розвитку. Поняття про провідний вид діяльності та соціальну ситуацію розвитку їх значення. Провідний вид діяльності дітей раннього віку: перший рік життя; другий рік життя; третій рік життя; четвертий рік життя. Особливості провідного виду діяльності у дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Особливості психофізичного розвитку дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Змістовий модуль 3. Роль батьків при організації логопедичного супроводу дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 5. Організація логопедичного супроводу сім'ї дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Етико-деонтологічні аспекти організації роботи з батьками дітей з коморбідними порушеннями. Принципи роботи логопеда з сім'єю. Основні завдання логопедичного супроводу сім'ї. Психологічні особливості батьків, що виховують дітей з коморбідним порушенням. Джерела та особливості стресу батьків, які виховують дітей з коморбідним порушенням. Психологічний стан батьків дітей із різним ступенем затримки розвитку та типом захворювання.

Тема 6. Особливості проявів поведінки батьків дітей раннього віку із коморбідними порушеннями. Психологічні захисти та захисно-копінгова поведінка батьків дітей з коморбідним порушенням. Типи захисно-копінгової поведінки батьків дітей з порушеннями розвитку. Індивідуально-психологічні особливості чоловіків та жінок із різними типами захисно-копінгової поведінки. Особливості уявлень про батьківство в сім'ях, які виховують дітей з коморбідним порушенням.

Змістовий модуль 4. Логопедичний супровід сім'ї дитини з коморбідними порушеннями.

Тема 7. Ефективні стратегії налагодження партнерських стосунків з родинами дітей з коморбідним порушенням.

Ефективні стратегії налагодження партнерських стосунків з родинами дітей з коморбідним порушенням. Принципи вивчення сім'ї дитини з коморбідним порушенням. Рівні корекційно-просвітницьких знань батьків дитини з коморбідним порушенням. Методи збору інформації про сім'ю дитини з коморбідними порушеннями. Форми організації логопедичної допомоги сім'ї на рівні закладів різного підпорядкування.

Тема 8. Сімейний коучинг родини дитини з коморбідним порушенням.

Поняття «сімейний коучинг» у контексті логопедичного супроводу родини дитини з коморбідним порушенням. Роль родини у перші роки життя дитини з коморбідним порушенням. Основні положення корекційної роботи та взаємодії фахівців та батьків. Безоцінне прийняття дитини, розуміння її ситуації. Основні форми взаємодії фахівців та батьків.

Змістовий модуль 5. Специфіка забезпечення логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 9-10. Специфіка забезпечення логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Завдання та функції логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням. Принципи логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням. Міжгалузєва команда логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідним порушенням, завдання та роль учасників команди(

логопед, лікарі, психолог, соціальний педагог та ін.). Роль логопеда у логопедичному супроводі дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Приклади побудови індивідуального плану логопедичного супроводу дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Змістовий модуль 6. Етапи логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 11-12. Етапи логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Етапи логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Сучасні діагностичні методики вивчення особливостей розвитку дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Таблиці сенсомоторного розвитку Кіпхарда і Зіннхубер. Принципи діагностики особливостей розвитку дітей раннього віку. Роль батьків на етапі первинного обстеження дитини раннього віку «групи ризику». Склад міжгалузевої команди фахівців забезпечуючих обстеження дитини раннього віку. Роль та функції медичних фахівців, психолога, логопеда. Роль логопеда у міжгалузевому дослідженні особливостей розвитку дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Діагностичні матеріали для визначення рівня розвитку мовлення дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Спостереження як один із методів дослідження стану мовленнєвого розвитку дитини.

Змістовий модуль 7. Технології взаємодії з сім'єю дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 13-14. Технології взаємодії з сім'єю дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Методи взаємодії з сім'єю дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Основні напрямки роботи фахівця із сім'єю дитини з коморбідними порушеннями спрямовані на ранню логоінтервенцію. Зміст і методика навчання батьків окремим корекційним прийомам і методам виховання дитини у сім'ї. Спільна робота логопеда та батьків з виховання та мовленнєвого розвитку дітей з коморбідними порушеннями. Форми організації логопедичного супроводу батьків дітей з коморбідними порушеннями. Консультування у логопедичному супроводі. Цифрові технології при взаємодії з сім'єю.

Змістовий модуль 8. Організація логопедизованого простору для дітей раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 15-16. Організація логопедизованого простору для дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Роль простору для стимулювання та розвитку мовлення дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Умови організації домашнього логопедизованого простору для дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Особливості позиціонування дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Забезпечення психологічного клімату в родині дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Роль іграшки у розвитку дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Критерії підбору іграшок для дітей. Важливість зонування дитячої кімнати для дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Харчування дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Значення режиму дня для мовленнєвого розвитку дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Змістовий модуль 9. Логопедичний супровід дитини раннього віку з коморбідним порушенням у наслідок бойових дій в Україні.

Тема 17-18. Логопедичний супровід дитини раннього віку з коморбідним порушенням у наслідок бойових дій в Україні.

Різновиди коморбідних порушень у дітей раннього віку в наслідок бойових дій. Психолого-педагогічна характеристика стану розвитку дитини раннього віку з коморбідними

порушеннями в наслідок бойових дій. Умови виховання дітей раннього віку з коморбідними порушеннями в наслідок бойових дій. Особливості взаємодії з батьками дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Значення психосоціальної підтримки батьків дітей раннього віку в умовах воєнного стану в Україні. Структура логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями та її сім'ї в умовах сьогодення.

Змістовий модуль 10. Моделювання індивідуального плану логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Тема 19. Методичний інструментарій для розвитку дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Оздоровчі технології психофізичного розвитку дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Розвиток та формування артикуляційної моторики дітей раннього віку з коморбідними порушеннями. Логоритміка у системі засобів логопедичного супроводу. Значення сенсорного розвитку для розвитку мовлення дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Формування сенсорних еталонів. Ігри та вправи на формування сенсорних еталонів. Технологія sand-play при стимулюванні мовлення у дітей раннього віку. Комфортер і дуду, як перші іграшки. Бізборди, біздошки, бізкуби. Тактильні килимки, книжечки, лепбуки. Ігри для дітей раннього віку: сутність, структура, класифікація, особливості застосування. Розвиваючі ігри В'ячеслава Воскобовича. Ігрові методи Джекі Сілберг.

Тема 20. Планування логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Етапи підготовки індивідуальної траєкторії логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Структурно логічна схема логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Напрямки логопедичного супроводу дитини раннього віку з коморбідними порушеннями. Виконавці логопедичного супроводу.

Методи навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

За джерелом інформації:

Словесні: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, бліцопитування.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: інсценування, ігрові та практичні вправи, моделювання проблемних ситуацій, інтелектуальні розминки (головоломки), робота в групах та міні-групах («team building»), case-study, мозайка.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс має особливості, які спрямовані на максимальне засвоєння вами знань з дисципліни:

Логопедичний супровід дитини раннього віку з коморбідними порушеннями.

Безпека:

- у разі ракетних ударів або інших надзвичайних ситуацій, первинним є ваша безпека. Якщо під час заняття оголошують повітряну тривогу, заняття буде негайно припинено, і ми домовляємось із вами про його перенесення на інший час або про асинхронну роботу.
- намагайтеся дотримуватися всіх інструкцій з безпеки, і як тільки можливо, повідомте про ваш стан та можливість продовжити навчання.

Типи занять:

- лекції з мультимедійним супроводом: для того, щоб ви мали не лише теоретичні знання, а й зрозуміли, як процес відбувається на практиці.
- практичні заняття: ви отримаєте можливість відточувати навички роботи з дітьми різного віку з порушеннями опорно-рухових функцій різного походження, зокрема побудови індивідуальних планів розвитку дитини з порушеннями опорно-рухових функцій

Дистанційне навчання:

- використовуються платформи Moodle та Zoom.
- Zoom-заняття:
  - для підвищення ефективності навчання та взаємодії між усіма учасниками, увімкнення відео є обов'язковим. Це допомагає мені як викладачу краще зрозуміти, чи зрозумілі для вас матеріал та методика, а також допомагає зробити процес навчання більш особистісним. Якщо є вагомі причини, через які ви не можете увімкнути відео, будь ласка, заздалегідь повідомте мене про це.

Домашнє завдання:

- будьте готові до регулярного домашнього завдання. Воно буде не лише теоретичним, а й практичним.

Дедлайни:

- важливо дотримуватися установлених дедлайнів, але якщо у вас є причини, пов'язані з надзвичайними обставинами (як-то ракетні удари, відсутність зв'язку тощо), дедлайни можуть бути переглянуті.

Етика та дисципліна:

- підтримую дотримання академічної чесності та професійної етики.
- що стосується додаткових матеріалів, рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів — все це викладено на Google Disk, а посилання на нього є на платформі Moodle та в нашій Telegram групі.
- спілкуватись і вирішувати нагальні питання будемо в групі в Telegram, допоки навчальний процес триває не в стінах нашого БДПУ, і можливі різні форс-мажорні обставини, як то блекаут, локдаун, відсутність зв'язку тощо.
- Буду рада бачити ваші обличчя і чути ваші голоси, тому за можливості прошу вмикати камери і бути активними учасниками освітнього процесу. Крім того, так я зможу вас впізнавати на вулиці і радо привітатися!

Ці політики можуть бути доповнені або змінені в залежності від ситуації. Я, зі свого боку, теж дотримуватимусь всіх означених політик. Якщо у вас є будь-які питання або пропозиції, будь ласка, не соромтеся звертатися. З нетерпінням чекаю на нашу конструктивну взаємодію в процесі вивчення неймовірно цікавої дисципліни!

До зустрічі на заняттях!

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Наявність технічного обладнання (комп'ютер, ноутбук, інтернет-з'єднання та інші пристрої), опорні конспекти лекцій (презентації); ілюстративні (відео) матеріали, робота на платформах та вебсервісах (Zoom, Moodle, ChatGPT, Learningapps, Canva, Jamboard, Miro).

Система оцінювання та вимоги:

Поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, додатки від Google.

Основним завданням **поточного (формульованого) контролю** є оцінка рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи, повноти та якості засвоєння ними

навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуального завдання відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Застосовуються такі *форми оцінювання* навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

- усний контроль: мозкова атака, ділова гра; розв'язування ситуативних задач;
- самоконтроль: само- та взаємооцінювання, рефлексія;
- тестовий контроль: письмове тестування (закриті, відкриті питання).

Критеріями оцінювання є: повнота та логічність знань, володіння понятійним апаратом, вміння аргументувати та робити власні висновки; враховується характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); глибина знань, їх зв'язок із практикою, інтегрування з суміжними дисциплінами; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання ситуативних задач, вміння планувати діяльність відповідно до програмових вимог, добирати ефективні методи та прийоми відповідно до поставлених завдань, творчо підходити до розв'язання професійно зорієнтованих ситуацій.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1.	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
2.	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
3.	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
4.	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
5.	Підготовка реферату	1-5 балів
6.	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
7.	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів
8.	Тестування	1-5 балів
9.	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів
10.	Форми модульного контролю:	
11.	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
12.	Повна, коротка відповідь	4 бали
13.	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
14.	Неповна відповідь	2 бали
15.	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
16.	Незадовільна відповідь	0 балів
17.	Модульна контрольна робота	40 балів
18.	Штрафні бали:	
19.	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 1 бали
20.	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 2 бали

Формою **підсумкового (сумативного) семестрового контролю** є залік у обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Залік буде виставлятися з накопичених балів під час семестру.

Як рахуються бали: *для денної форми:* поточний контроль (макс. 30 балів) + самостійні роботи (макс. 20 балів), залік та індивідуальне проєктне завдання (макс. 50 балів) = 100 балів

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Базова

1. Зінченко С.М., Мартинюк В.Ю., Кос Л.Т., Майструк О.А. Розвиток мовлення та його порушення у дітей від народження до 3-х років (клініко-синдромологічний та корекційний аспекти). Методичний посібник. Київ, 2002. 54 с.
2. Собонович Є.Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Теорія та практика сучасної логопедії. Збі.наук. праць. Вип. 1. Київ: Актуальна освіта, 2004. 168 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://5fan.info/polotrbeWyfSpolaty.html>
3. Собонович Є.Ф. Психолінгвістична структура мовленнєвої діяльності і механізми її формування. Науково-метод. посібник. Київ: ІЗМН. 1997. 44 с.
4. Синиця А.О. Логопедичний супровід дитини раннього віку з церебральним паралічем: дис. канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2024. 258 с.
5. Програма розвитку дітей від пренатального періоду до 3-х років «ОБЕРІГ»/ за ред. Богиніч О.Л., Богуш А.М., Братанова Л.В. та ін. МОН, 2014.с 62
6. Кукуруза Г.В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. Х.: Планета-принт, 2013. 244 с.
7. Компанієць Н.М. Діагностичний маршрут дошкільника 2.0: моделювання індивідуальної програми розвитку. Київ: Актуальна освіта, 2022. 56с.: іл., електроний Додаток
8. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія. Київ: Знання, 2010. 293 с.
9. Кисличенко В. А., Конопляста С. Ю. Логопедичний супровід сім'ї, у якій виховується дитина з порушеннями мовлення: монографія. М.: «Ліон» 2016. 218 с.
10. Nelson K. B., Ellenberg I. H. Antecedents of cerebral palsy. *New England Journal of Medicine (NEJM)*. Jul 10; 315(2), 1986: 81-86.

Додаткова

1. Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Сучасний стан логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем та їх батьків як запоруки успішної соціалізації. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Випуск 37. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць*. К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2019. С.63-72.
2. Лисак В.П. Досвід комплексного спостереження за дітьми, які народились передчасно та/або хворими, у Полтавській області. *Неонатологія, хірургія та перинатальна медицина*. 2013. Т.3, № 3(9). С. 14-18.
3. Ласточкіна О., Лянна О. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. *Науковий вісник МНУ ім.В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. № 3 (66), вересень, 2019. DOI випуску 10.33310/2518-7813-2019-66-3
4. Манько Н. В. Абілітаційна та корекційно-розвивальна робота з дітьми раннього віку із органічним пошкодженням ЦНС. *Збірник наукових праць. Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 407 - 413.
5. Мартинюк В. Ю., Зінченко С. М. Мінімальна мозкова дисфункція: навчальний посібник. Київ: Інтермед, 2011. 167с.
6. Марценковський І.А. Вимоги до програмно-цільового обслуговування дітей з розладами зі спектра аутизму: методичні рекомендації. СПД-ФО Парашин І.С. 2009. 46 с.
7. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2017, № 9. С. 125 - 134.
8. Миронова С. Педагогічна допомога дитині раннього віку з особливостями психофізичного розвитку. *Вихователь-методист дошкільного закладу: Щомісячний спеціалізований журнал*. 2011. № 5. С. 65-72.

9. Миронова С. П. Командний підхід до психолого-педагогічного супроводу дітей з вадами психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 14(3). С. 108–112.
10. Поніманська Т. І. (2013). Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник. К. : Слово.
11. Синиця А.О. Проблема логопедичного супроводу дитини раннього віку з дитячим церебральним паралічем у сучасній теорії та практиці. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : Зб. наукових праць*. К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. С.80-86.
12. Синиця А.О. Актуальність логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем у сучасному соціумі. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 14 / за ред.О.В.Гаврилова, В.М.Синьова*. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 290-302.
13. Шеремет М.К. Нейрофізіологічні особливості розвитку мовлення дітей раннього віку. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. № 11*, 2008. С. 8-12.

Інформаційний ресурс

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/dlya-ditej-z-porushennyami-oporno-ruhovogo-aparatu>
<https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3484>